

ธนาคารแห่งประเทศไทย

คู่มือ การจัดระดับโดยรวม (composite rating)

สารบัญ

หน้า

บทสรุปผู้บริหาร	1
ส่วนที่ 1 การจัดระดับโดยรวม (composite rating)	4
ส่วนที่ 2 ปัจจัยที่ใช้ในการประเมินการจัดระดับโดยรวม.....	5
2.1 เงินกองทุน.....	5
2.2 ความสามารถในการหารายได้.....	6
2.3 ธรรมาภิบาล และการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์.....	7
2.4 การบริหารความเสี่ยงของธุรกรรมที่สำคัญ (overall net risk).....	8
2.4.1 ความเสี่ยงสุทธิ (net risk).....	8
2.4.2 ความเสี่ยงที่มีอยู่ (inherent risk : IR).....	8
2.4.3 คุณภาพการจัดการความเสี่ยง (quality of risk management : QRM).....	9
2.5 การให้บริการแก่ลูกค้าอย่างเป็นธรรม (market conduct)	9
2.5.1 การประเมินความเสี่ยงที่มีอยู่ (inherent risk).....	10
2.5.2 การประเมิน QRM ที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการแก่ลูกค้า	10
2.5.3 ความเสี่ยงสุทธิ (net risk).....	10

บทสรุปผู้บริหาร

การประเมินผลการจัดระดับโดยรวม (composite rating) ของสถาบันการเงิน (สำหรับธนาคารพาณิชย์ และสถาบันการเงินเฉพาะกิจ) เป็นการประเมินเพื่อระบุระดับความเสี่ยงในภาพรวมของสถาบันการเงิน (สง.) ที่บ่งชี้ถึงระดับความสำคัญที่ผู้กำกับดูแลต้องให้ความเอาใจใส่ ติดตาม หรือต้องดำเนินมาตรการแก้ไข

การประเมินความเสี่ยงจะเน้นความเสี่ยงของธุรกรรมที่สำคัญ (significant activities : SA) ซึ่งมีผลกระทบต่อการทำงานหรือกลยุทธ์และการบริหารงานของ สง. แต่ละแห่ง โดยเน้นสายงานธุรกิจหลัก เช่น ด้านสินเชื่อ ตราสารอนุพันธ์ กระบวนการบริหารสินทรัพย์และหนี้สิน และระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมถึงบริษัทในกลุ่มธุรกิจทางการเงิน เป็นต้น โดยยังคงหลักการพื้นฐานของการตรวจสอบตามแนวความเสี่ยง (risk-based supervision) อันเป็นแนวทางปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานสากล ในการประเมินปัจจัยความเสี่ยงและการบริหารจัดการความเสี่ยงของแต่ละ SA นั้น มีลักษณะครอบคลุมทั้งกระบวนการ (end to end process) ทำให้สามารถระบุประเด็นได้ชัดเจนยิ่งขึ้น การประเมินความเสี่ยงที่มีอยู่ (inherent risk : IR) ของ SA ซึ่งมีความเสี่ยงอยู่ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านกลยุทธ์ ด้านเครดิต ด้านตลาด ด้านสภาพคล่อง และด้านปฏิบัติการ ในการประเมินจะให้ความสำคัญกับความเสี่ยงหลักของ SA นั้น ๆ และเมื่อพิจารณาร่วมกับการประเมินคุณภาพการบริหารจัดการ (quality of risk management : QRM) ที่ใช้ปรับลดความเสี่ยงของแต่ละ SA ผลที่ได้คือ ความเสี่ยงสุทธิ (net risk) ที่เหลืออยู่ของแต่ละ SA ตามตัวอย่างตารางการประเมินความเสี่ยงสุทธิ (net risk) ด้านล่าง รวมทั้งประเมินแนวโน้มของความเสี่ยงสุทธิของแต่ละ SA ด้วย

ตัวอย่างการประเมินความเสี่ยงของธุรกรรมที่สำคัญ

Significant Activities	Inherent Risk (IR)					Quality of Risk Management (QRM)								Net Risk	Direction
	Strategic	Credit	Market	Liquidity	Operation	OM	Credit review	Risk Mgt.	Compliance	Internal audit	Senior Mgt.	BOD	Fin. Analysis		
1. Corp															
2. SMEs															
3. H/P															
4. Housing															
5. ALM															
6. IT															
													Overall net risk →		

ผลการประเมิน

Inherent Risk (IR) : ต่ำ, ปานกลาง, สูง

Quality of Risk Management (QRM) : ดี, พอใช้, อ่อน

Net risk : ต่ำ, ค่อนข้างต่ำ, ปานกลาง, ค่อนข้างสูง, สูง

Direction : เพิ่มขึ้น, คงที่, ลดลง

หลังจากนั้น นำ net risk ของแต่ละ SA มาพิจารณาเพื่อประเมินภาพรวมการบริหารความเสี่ยงของทุก SA (overall net risk) แล้วจึงนำไปพิจารณาร่วมกับผลการประเมินอีก 4 ด้าน ได้แก่ (1) เงินกองทุนที่ได้คำนึงถึงผลกระทบจากความเสี่ยงต่าง ๆ แล้ว (2) ความสามารถในการหารายได้

(3) ธรรมาภิบาลและการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของ ธปท. และทางการอื่น และ (4) การให้บริการแก่ลูกค้า
 อย่างเป็นธรรม เพื่อได้ผลการจัดระดับโดยรวม (composite rating) ของ สง. นั้น ๆ

ผลการประเมิน	ระดับ	แนวโน้ม
เงินกองทุน (capital)		
ความสามารถในการหารายได้ (earning)		
ธรรมาภิบาล และการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์		
การบริหารความเสี่ยงของธุรกรรมที่สำคัญ (overall net risk)		
การให้บริการแก่ลูกค้าอย่างเป็นธรรม (market conduct)		
การดำเนินการตามพันธกิจ* (เฉพาะ SFIs)		
composite rating		

*กรณีสถาบันการเงินเฉพาะกิจ (SFIs) ต้องประเมินการดำเนินการตามพันธกิจเพิ่มเติมอีก 1 ด้าน

การจัดระดับความเสี่ยง มีข้อสังเกตดังนี้

1. ปัจจัยต่าง ๆ ที่ระบุไว้ให้ถือเสมือนเป็นแนวทางขั้นต่ำในการจัดระดับ หากมีปัจจัยอื่นใด
 ที่นอกเหนือจากที่ระบุไว้ แต่กระทบต่อระดับความเสี่ยงและคุณภาพการจัดการความเสี่ยงต้องนำมา
 พิจารณาด้วย ทั้งนี้ ในแต่ละปัจจัยไม่สามารถกำหนดเป็นค่าคงที่ได้ว่าเท่าใดจึงมีความเสี่ยงสูง ปานกลาง
 หรือต่ำ การให้ระดับหรือน้ำหนักของแต่ละปัจจัยมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับผลกระทบต่อเงินกองทุนและ
 ความสามารถในการหารายได้ของ สง. เนื่องจากบางปัจจัยอาจเกี่ยวข้องกับ สง. แห่งหนึ่งแต่อาจไม่
 เกี่ยวข้องกับอีกแห่งก็ได้ หรือแม้ว่าใน สง. เดียวกัน ปัจจัยบางอย่างอาจเกี่ยวข้องในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง
 ก็ได้
2. ความเสี่ยงที่มีอยู่ (inherent risk : IR) ในการประเมินให้คำนึงถึงความเสี่ยงที่สำคัญซึ่งเป็น
 ความเสี่ยงหลักของ SA นั้น ๆ จึงไม่ควรด่วนสรุปว่า IR “สูง” คือ ไม่ดี และ “ต่ำ” คือ ดี IR ของแต่ละ SA
 เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงระดับความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากการทำธุรกรรมนั้น ๆ ระดับความเสี่ยงที่เหลืออยู่
 ของแต่ละ SA จะมากน้อยเพียงใด จึงขึ้นอยู่กับคุณภาพการจัดการความเสี่ยง (quality of risk
 management : QRM) ของ สง. นั้น ๆ ว่ามีระบบการกำกับดูแล ควบคุม และการบริหารความเสี่ยง
 ที่สามารถปรับลดความเสี่ยงของ SA นั้น ๆ ได้ดีเพียงใด
3. ความเสี่ยงสุทธิ (net risk) เป็นความเสี่ยงที่เหลืออยู่ของแต่ละ SA หลังจากการปรับลด IR ด้วย
 QRM แล้ว สำหรับผลการประเมินในภาพรวมของการบริหารความเสี่ยงของธุรกรรมที่สำคัญ จะให้น้ำหนัก
 ความเสี่ยงสุทธิของ SA ไตมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความมีนัยสำคัญของ SA นั้นต่อการเงิน ผลกระทบต่อ
 เงินกองทุน และความสามารถในการหารายได้ ซึ่งในแต่ละ สง. หรือแม้แต่ สง. เดียวกันแต่ในช่วงเวลา
 ที่ต่างกัน ความเสี่ยงสุทธิของ SA เดียวกันอาจมีความสำคัญไม่เท่ากันก็ได้
4. แนวโน้มของ net risk ของแต่ละ SA จะพิจารณาในระยะเวลา 12 เดือนข้างหน้า แต่ถ้ามี
 ปัจจัยใดหรือกรณีใดที่มีความชัดเจนว่า จะส่งผลกระทบต่อ สง. ในเวลาที่เกินกว่า 12 เดือน ต้องนำปัจจัย
 นั้นมาพิจารณาด้วย แนวโน้มความเสี่ยงจะมีผลต่อการกำกับดูแลของทางการ รวมถึงการขยายขอบเขต

การตรวจสอบ อย่างไรก็ดี แนวโน้มดังกล่าวไม่ได้หมายความว่าอีก 12 เดือนข้างหน้าระดับความเสี่ยงสุทธิจะต้องเปลี่ยนไปอยู่ในระดับที่ดีขึ้นหรือแย่ลงเสมอไป เช่น มี net risk “สูง” และแนวโน้ม “ลดลง” ก็อาจไม่ได้ลดจนกระทั่งเปลี่ยน net risk ไปอยู่ในระดับ “ค่อนข้างสูง” หรือ “ปานกลาง” ได้

5. การประเมินการจัดระดับโดยรวมจะต้องพิจารณาปัจจัยด้านความเพียงพอของเงินกองทุน ความสามารถในการหารายได้ ธรรมชาติและการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของ ธปท. และทางอื่น และการให้บริการแก่ลูกค้าอย่างเป็นธรรม รวมทั้งการบริหารความเสี่ยงของธุรกรรมที่สำคัญประกอบกัน หากปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งยังอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ ขณะที่ปัจจัยอื่นอยู่ในระดับดี หรือ พอใช้ การจัดระดับโดยรวมอาจให้ความสำคัญกับการพิจารณาปัจจัยที่ยังอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจก็ได้

ส่วนที่ 1 การจัดระดับโดยรวม (composite rating)

การจัดระดับโดยรวม (composite rating) เป็นการประเมินภาพรวมของ สง. โดยพิจารณาจากความเพียงพอของเงินกองทุน ความสามารถในการหารายได้ ธรรมาภิบาลและการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ การบริหารความเสี่ยงของ SA และการให้บริการแก่ลูกค้าอย่างเป็นธรรม การจัดระดับโดยรวมมีทั้งหมด 7 ระดับ ได้แก่ ระดับ 1 (ดีมาก) ระดับ 2 (ดี) ระดับ 2- (ค่อนข้างดี) ระดับ 3 (พอใช้) ระดับ 3- (ค่อนข้างอ่อน) ระดับ 4 (อ่อน) และระดับ 5 (อ่อนมาก) สรุปได้ดังนี้

ระดับ (rating)		ความหมาย
1	ดีมาก	เงินกองทุน มั่นคงมาก มีการปฏิบัติที่เป็นมาตรฐาน การบริหารความเสี่ยงมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสามารถระบุและควบคุมความเสี่ยงหลักทั้งหมดที่เกิดจากการทำธุรกิจได้ดีมาก ระบบการควบคุมภายในมีความเหมาะสมกับขนาดและธุรกรรมขององค์กร ไม่มีประเด็นสำคัญที่ทางการต้องให้ความเอาใจใส่
2	ดี	เงินกองทุน มั่นคง มีการปฏิบัติไม่เป็นไปตามนโยบาย และกฎเกณฑ์ของทางการบ้าง แต่ไม่มีนัยสำคัญ ผู้บริหารสามารถระบุและควบคุมความเสี่ยงหลักทั้งหมดที่เกิดจากการทำธุรกิจได้เป็นอย่างดี ระบบการควบคุมภายในมีจุดอ่อนหรือข้อบกพร่อง แต่ไม่มีสาระสำคัญ ไม่มีประเด็นสำคัญที่ทางการต้องให้ความเอาใจใส่เป็นพิเศษ
2 -	ค่อนข้างดี	เงินกองทุน ค่อนข้างมั่นคง มีการปฏิบัติไม่เป็นไปตามนโยบาย และกฎเกณฑ์ของทางการบ้าง ผู้บริหารสามารถระบุและควบคุมความเสี่ยงหลักทั้งหมดที่เกิดจากการทำธุรกิจได้ค่อนข้างดี ระบบการควบคุมภายในมีจุดอ่อนหรือข้อบกพร่องบ้าง แต่ไม่มีสาระสำคัญ ไม่มีประเด็นสำคัญที่ทางการต้องให้ความเอาใจใส่เป็นพิเศษ
3	พอใช้	เงินกองทุน เพียงพอ รองรับความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นได้ มีการปฏิบัติไม่เป็นไปตามนโยบาย และกฎเกณฑ์ของทางการ ผู้บริหารสามารถระบุและควบคุมความเสี่ยงหลักส่วนใหญ่ที่เกิดจากการทำธุรกิจได้ ระบบการควบคุมภายในมีข้อบกพร่อง และต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไข ทางการจำเป็นต้องเอาใจใส่ดูแลมากกว่าปกติ มีการสั่งการต่าง ๆ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ
3 -	ค่อนข้างอ่อน	เงินกองทุน อาจไม่เพียงพอ รองรับความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นได้ มีการปฏิบัติไม่เป็นไปตามนโยบาย และกฎเกณฑ์ของทางการ ผู้บริหารสามารถระบุและควบคุมความเสี่ยงหลักส่วนใหญ่ที่เกิดจากการทำธุรกิจได้พอสมควร ระบบการควบคุมภายในมีข้อบกพร่อง จำเป็นต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขโดยเร็ว ทางการจำเป็นต้องเอาใจใส่ดูแลมากกว่าปกติและต่อเนื่อง มีการสั่งการต่าง ๆ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ
4	อ่อน	เงินกองทุน ไม่เพียงพอ รองรับความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นได้ มีการปฏิบัติไม่เป็นไปตามนโยบาย และกฎเกณฑ์ของทางการอย่างมีนัยสำคัญ ผู้บริหารไม่มีการรับรู้ หรือไม่สามารถระบุและควบคุมความเสี่ยงหลักที่สำคัญ การบริหารความเสี่ยงไม่น่าพอใจ การควบคุมภายในมีข้อบกพร่อง ทางการต้องเอาใจใส่ดูแลอย่างใกล้ชิด และอาจต้องสั่งการอย่างเป็นทางการในการแก้ไขปัญหา มีความเป็นไปได้ว่า ไม่สามารถดำเนินกิจการต่อไปได้ ถ้าปัญหาและจุดอ่อนต่าง ๆ ไม่ได้รับการแก้ไขอย่างเป็นที่น่าพอใจ
5	อ่อนมาก	เงินกองทุน ต่ำกว่าอัตราที่กฎหมาย กำหนด มีการปฏิบัติไม่เป็นไปตามนโยบาย และกฎเกณฑ์ของทางการอย่างมีนัยสำคัญ ผู้บริหารไม่มีการรับรู้ หรือไม่สามารถระบุและควบคุมความเสี่ยงหลักที่สำคัญ และไม่มีความสามารถในการแก้ไขข้อบกพร่อง การบริหารความเสี่ยงไม่มีประสิทธิภาพ การควบคุมภายในมีข้อบกพร่องอย่างร้ายแรง ทางการต้องเอาใจใส่ดูแลอย่างใกล้ชิด เร่งด่วนและต่อเนื่อง มีความเป็นไปได้สูงที่ไม่สามารถดำเนินธุรกิจต่อไป

ส่วนที่ 2 ปัจจัยที่ใช้ในการประเมินการจัดระดับโดยรวม

ปัจจัยที่ใช้ในการประเมิน composite rating ได้แก่

1. เงินกองทุน
2. ความสามารถในการหารายได้
3. ธรรมาภิบาลและการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์
(บทบาท หน้าที่ของคณะกรรมการ และผู้บริหารระดับสูง และการปฏิบัติตามคำสั่งการ)
4. การบริหารความเสี่ยงของธุรกรรมที่สำคัญ
5. การให้บริการแก่ลูกค้าอย่างเป็นธรรม

การประเมิน composite rating ให้พิจารณาว่า การบริหารความเสี่ยงของธุรกรรมที่สำคัญของ สง. มีผลประเมินอยู่ในระดับใด เงินกองทุนที่มีเพียงพอรองรับความเสี่ยงได้มากน้อยแค่ไหน ผลการดำเนินงานมีกำไร และนำมาเสริมสร้างเงินกองทุนให้แข็งแกร่งขึ้นได้หรือไม่ ประกอบกับประเมินการมีธรรมาภิบาลในการบริหารงาน และปฏิบัติเป็นไปตามนโยบายของ สง. กฎเกณฑ์ของ ธปท. และทางกรอื่น รวมถึงการให้บริการแก่ลูกค้าอย่างเป็นธรรมด้วย

2.1 เงินกองทุน

การมีเงินกองทุนที่เพียงพอเป็นสิ่งจำเป็นต่อความมั่นคงของ สง. การประเมินเงินกองทุน จะพิจารณาทั้งระดับและคุณภาพของเงินกองทุนที่มีอยู่ในปัจจุบันและในอนาคตภายใต้ภาวะปกติ และภาวะวิกฤต นอกจากนี้ ธปท. ยังคาดหวังให้ สง. มีกระบวนการประเมินความเพียงพอของเงินกองทุนที่สอดคล้องกับระดับความเสี่ยงที่มีอยู่ (internal capital adequacy assessment process : ICAAP) และต้องจัดทำแผนดำรงเงินกองทุน (capital plan) อย่างเป็นระบบและต่อเนื่องด้วย รวมทั้งมีกระบวนการบริหารเงินกองทุน ที่สอดคล้องกับภาพรวมการบริหารความเสี่ยงของธุรกรรมที่สำคัญของ สง.

ปัจจัยที่ใช้ในการประเมิน

(1) ระดับและคุณภาพของเงินกองทุน โดยพิจารณาจาก

- ความแข็งแกร่งของระดับเงินกองทุน ซึ่งได้คำนึงถึงผลกระทบจากความเสี่ยงแล้ว
- คุณภาพของเงินกองทุนโดยพิจารณาโครงสร้างของเงินกองทุนชั้นที่ 1 (ที่เป็นส่วนของเจ้าของ : CET1 และตราสารทางการเงิน : additional tier 1) และเงินกองทุนชั้นที่ 2 และสัดส่วนของเงินกองทุนแต่ละประเภทต่อสินทรัพย์เสี่ยง

(2) ความสามารถของผู้บริหารในการคาดการณ์ความต้องการใช้เงินทุน แผนการเติบโตของธุรกิจ ระดับและคุณภาพของเงินกองทุน โดยพิจารณาจาก

- ความเหมาะสมของประมาณการทางการเงินและธุรกิจระยะ 3-5 ปี โดยพิจารณาถึงความเป็นไปได้ ความเหมาะสมของสมมติฐานประกอบ และความสอดคล้องกับภาวะ

เศรษฐกิจที่คาดการณ์

- การจัดทำแผนการเติบโตได้ประมาณการระดับเงินกองทุนที่จำเป็นต้องมีเพิ่มขึ้นและแผนการเพิ่มทุน เช่น กรณีขยายสินเชื่ออาจประสบกับปัญหาเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงในช่วงเวลาใด และมีความจำเป็นต้องเพิ่มเงินกองทุนชั้นที่ 1 หรือชั้นที่ 2 จำนวนมากน้อยเพียงใด

(3) ส่วนประกอบของรายงานในงบแสดงฐานะการเงิน ความเสี่ยงต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นจากการทำธุรกิจ ทั้งจากการกระจุกตัวของสินเชื่อ ปริมาณและแนวโน้มของคุณภาพสินเชื่อ ด้านตลาดและสภาพคล่องและความเสี่ยงด้านอื่น ๆ รวมถึงความเสี่ยงที่เกี่ยวกับกิจกรรมที่ไม่ใช่การดำเนินธุรกิจปกติ ตลอดจนความเสี่ยงที่เกิดจากรายการนอกงบดุล

(4) การเข้าถึงตลาดทุนและแหล่งเงินทุน รวมทั้งการได้รับการสนับสนุนจากผู้ถือหุ้น โดยพิจารณาจาก

- ความพร้อมของผู้ถือหุ้นที่จะสนับสนุนและเพิ่มทุนหากมีความจำเป็น
- ความสามารถหาพันธมิตรในการเพิ่มทุน
- ชื่อเสียงและการได้รับการยอมรับจากตลาดของ สง. กรณีที่อาจมีความจำเป็นต้องเพิ่มเงินกองทุนชั้นที่ 2 ด้วยการออกตราสารหนี้ด้อยสิทธิระยะยาว

(5) ความเหมาะสมของระดับและคุณภาพของกำไรกับการจ่ายเงินปันผล โดยพิจารณาว่ามีความเหมาะสม สอดคล้องกับระดับความเพียงพอของเงินกองทุนที่ สง. ต้องดำรงไว้ และสะท้อนให้เห็นถึงการเติบโตของกำไรและเงินกองทุนในอนาคตอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

(6) ประมาณการเงินกองทุนหลังการทำ stress test ที่คำนึงถึงภาวะเศรษฐกิจทั้งในประเทศและต่างประเทศ การบริหารจัดการหนี้ด้วยคุณภาพ การตั้งสำรองเพิ่มขึ้นเพื่อรองรับความเสียหายที่คาดว่าจะเกิดขึ้น และประมาณการกำไร

2.2 ความสามารถในการหารายได้

รายได้มีความสำคัญต่อการอยู่รอดของ สง. ในระยะยาว และยังเป็นแหล่งเสริมสร้างเงินกองทุนของ สง. การประเมินความสามารถในการหารายได้จะประเมินจากประเภท ปริมาณ คุณภาพ และความสม่ำเสมอของรายได้ รวมทั้งพิจารณารายได้ในอดีตและแนวโน้มในอนาคตทั้งภายใต้ภาวะปกติและภาวะวิกฤต

ปัจจัยที่ใช้ในการประเมิน

(1) ระดับกำไร แนวโน้มและเสถียรภาพของกำไร โดยพิจารณาจาก

- ระดับกำไรมีจำนวนสูงพอที่จะช่วยเสริมสร้างให้เงินกองทุนมีความแข็งแกร่งขึ้นและสามารถรองรับการดำเนินงานและความเสี่ยงได้เมื่อเปรียบเทียบกับคุณภาพและการเติบโตของสินทรัพย์ ปัจจัยอื่นที่อาจกระทบต่อคุณภาพ ปริมาณ และแนวโน้มกำไร

- เสถียรภาพของกำไร พิจารณาถึงระดับความผันผวนของกำไรโดยวิเคราะห์จากส่วนต่างของอัตราดอกเบี้ยรับจากสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดรายได้กับต้นทุนดอกเบี้ยจ่ายสำหรับเงินที่ระดมมา และส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยในกรณีที่รวมสินทรัพย์ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ด้วยตลอดจนวิเคราะห์ผลกระทบต่อกำไรอื่นเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของภาวะเศรษฐกิจอัตราแลกเปลี่ยน อัตราดอกเบี้ย ราคาและภาวะอุตสาหกรรม
- แนวโน้มการขยายตัว/ชะลอตัวของธุรกิจของลูกค้าหนี้ในพอร์ตสินเชื่อ ซึ่งอาจกระทบต่อระดับและแนวโน้มกำไรของ สง.

(2) คุณภาพและแหล่งที่มาของกำไร พิจารณาจากสัดส่วนของกำไรที่มาจากธุรกิจหลักตามปกติของ สง. เช่น รายได้ดอกเบี้ยรับสุทธิ รายได้ค่าธรรมเนียมต่าง ๆ โดยไม่รวมรายได้จากรายการที่เกิดเป็นครั้งคราว เช่น กำไรจากการขายอสังหาริมทรัพย์ กำไรจากการขายเงินลงทุนในบริษัทลูก เป็นต้น

(3) ระดับค่าใช้จ่ายที่สัมพันธ์กับการดำเนินงาน พิจารณาความเหมาะสมของค่าใช้จ่าย เช่น ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับพนักงานและผู้บริหาร ซึ่งไม่ควรสูงเกินไปเมื่อเทียบกับรายได้สุทธิ เป็นต้น

(4) ความสอดคล้องระหว่างงบประมาณที่กำหนดกับแผนงานและเป้าหมายด้านรายได้และการขยายตัวของธุรกิจ การจัดสรรงบประมาณมีความเหมาะสมและเพียงพอที่จะช่วยให้สามารถบรรลุเป้าหมายในการหารายได้

(5) เงินสำรองค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญและบัญชีปรับมูลค่าอื่นเพียงพอที่จะรองรับความเสี่ยง โดยไม่มีความจำเป็นต้องกันเงินสำรองเพิ่มเติม

(6) ความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ย อัตราแลกเปลี่ยน และราคาหลักทรัพย์ที่จะทำให้ส่วนต่างระหว่างอัตราดอกเบี้ยรับและจ่ายลดลงหรืออาจทำให้เกิดขาดทุนจากการตีราคา (mark-to-market)

(7) ความเพียงพอของกำไรที่จะรองรับความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ

2.3 ธรรมาภิบาล และการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์

คณะกรรมการ สง. และผู้บริหารระดับสูงต้องมีธรรมาภิบาลในการกำกับดูแลกิจการ และควบคุมให้มีการปฏิบัติเป็นไปตามกฎเกณฑ์ของ ธปท. รวมทั้งกฎเกณฑ์ของทางการอื่นด้วย ทั้งในเรื่องการกำหนดกลยุทธ์และนโยบายที่สำคัญ การปลูกฝังวัฒนธรรมองค์กรที่คำนึงถึงความเสี่ยง (risk culture) การกำหนดกรอบการกำกับดูแลความเสี่ยงที่ดี มีกลไกการถ่วงดุลและมีการควบคุม กำกับ และตรวจสอบ (three lines of defense) ที่มีประสิทธิภาพ มีการบริหารจัดการด้านการให้บริการแก่ลูกค้าอย่างเป็นธรรม (market conduct) และมาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง เพื่อให้ สง. ดำเนินธุรกิจอย่างเป็นธรรม โปร่งใส และน่าเชื่อถือ มีความรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้เสีย ซึ่งจะนำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและความมั่นคงของ สง. ในระยะยาว ในทางกลับกัน หากคณะกรรมการ สง. และผู้บริหารระดับสูงบริหารงานที่ไม่โปร่งใสหรือขาดธรรมาภิบาล อาจทำให้ สง. นั้น ๆ เสียหายและเกิดปัญหาได้

การประเมินธรรมาภิบาล นอกเหนือจากพิจารณาคุณสมบัติ ความสามารถที่เหมาะสม (fit and proper) และองค์ประกอบของคณะกรรมการ สง. รวมถึงคณะกรรมการชด้อยแล้ว จะต้องพิจารณาถึงหน้าที่ความรับผิดชอบ และประสิทธิภาพการบริหารจัดการในการกำกับดูแลกิจการ รวมทั้งการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ ซึ่งจะพิจารณาทั้งกฎเกณฑ์ภายในของ สง. ธปท. และทางการอื่นด้วย

การปฏิบัติตามคำสั่งและการให้ความร่วมมือกับนโยบายของทางการ ถือเป็นส่วนหนึ่งในการประเมินธรรมาภิบาลและการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ด้วยเช่นกัน โดยพิจารณาจากความตั้งใจในการปฏิบัติตามคำสั่งทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ รวมทั้งการปฏิบัติตามนโยบายของทางการ โดยเห็นผลการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

2.4 การบริหารความเสี่ยงของธุรกรรมที่สำคัญ (overall net risk)

การประเมินการบริหารความเสี่ยงของธุรกรรมที่สำคัญ (overall net risk) จะพิจารณาความมีนัยสำคัญของ SA ที่มีผลต่อ overall risk profile ของ สง. ซึ่ง net risk ของ SA ที่มีนัยสำคัญมาก จะมีอิทธิพลต่อการกำหนด overall net risk ของ สง. นั้น ๆ

2.4.1 ความเสี่ยงสุทธิ (net risk)

net risk ของแต่ละ SA เป็นผลลัพธ์ของ key inherent risk ที่ถูกปรับลดความเสี่ยงด้วยคุณภาพการจัดการความเสี่ยง (quality of risk management : QRM) แล้ว ความเสี่ยงที่เหลืออยู่แสดงให้เห็นถึง คุณภาพการควบคุม และบริหารความเสี่ยงที่มีความสอดคล้องกับ key inherent risk ดังนั้น หากระดับความเสี่ยงของ net risk สูงเกินไป สง. ควรดำเนินการแก้ไข โดยอาจปรับปรุงประสิทธิภาพของ QRM หรือลด inherent risk ลง

การประเมิน net risk ของ SA จึงประกอบด้วย 2 ส่วนที่สำคัญ คือ ความเสี่ยงที่มีอยู่ (inherent risk) และคุณภาพการจัดการความเสี่ยง (quality of risk management)

2.4.2 ความเสี่ยงที่มีอยู่ (inherent risk)

ความเสี่ยงที่มีอยู่โดยทั่วไปตามลักษณะของการดำเนินธุรกิจ หรือการดำเนินกิจกรรมทั้งในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสียหายหรือโอกาสที่จะเกิดความเสียหายจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ที่อาจส่งผลกระทบต่อรายได้และเงินกองทุนของ สง. ตลอดจนผู้ฝากเงิน รวมถึงหน่วยงานที่กำกับดูแลและทางการ ดังนั้น การเข้าใจลักษณะของ สง. อย่างถ่องแท้ รวมทั้งสภาพแวดล้อมของธุรกรรมดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญในการระบุและประเมิน inherent risk

inherent risk ประกอบด้วยความเสี่ยง 5 ด้าน ได้แก่ ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (strategic risk) ความเสี่ยงด้านเครดิต (credit risk) ความเสี่ยงด้านตลาด (market risk) ความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง (liquidity risk) และความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ (operational risk) ในการประเมินจะพิจารณาความเสี่ยงที่มีนัยสำคัญต่อการทำธุรกรรม ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อรายได้และเงินกองทุนของ สง. ดังต่อไปนี้

ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ หมายถึง ความเสี่ยงที่เกิดจากการกำหนดนโยบายและแผนกลยุทธ์ ความสมเหตุสมผลของสมมติฐานหรือปัจจัยต่าง ๆ ที่ใช้ในการจัดทำแผน รวมถึงความสอดคล้องกับทิศทาง การดำเนินธุรกิจและตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป และการนำไปปฏิบัติ

ความเสี่ยงด้านเครดิต หมายถึง ความเสี่ยงที่เกิดจากการที่ลูกหนี้ไม่สามารถปฏิบัติตาม สัญญาในการชำระหนี้ หรือที่เกิดจากโอกาสที่ลูกหนี้อาจไม่สามารถชำระคืนได้ จนเป็นเหตุให้ถูกปรับลดอันดับ ความน่าเชื่อถือลงได้

ความเสี่ยงด้านตลาด หมายถึง ความเสี่ยงที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ย อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ราคาตราสารทุน และราคาสินค้าโภคภัณฑ์ ซึ่งอาจเกิดจากฐานะทั้งในและ นอกงบดุลที่อยู่ในบัญชีเพื่อการค้า และ/หรือ บัญชีเพื่อการธนาคาร

ความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง หมายถึง ความเสี่ยงที่เกิดจากการที่ สง. ไม่สามารถชำระ หนี้สินและภาระผูกพันเมื่อถึงกำหนด เนื่องจากไม่สามารถเปลี่ยนสินทรัพย์เป็นเงินสดได้ หรือไม่สามารถจัดหา เงินทุนได้เพียงพอ หรือสามารถจัดหาเงินทุนได้แต่ด้วยต้นทุนที่สูงเกินกว่าที่จะยอมรับได้

ความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ หมายถึง ความเสี่ยงที่จะเกิดความเสียหายต่าง ๆ อันเนื่องมาจาก ความไม่เพียงพอหรือความบกพร่องของกระบวนการทำงาน บุคลากร และระบบงานของ สง. รวมทั้งจากการทุจริต หรือจากเหตุการณ์ภายนอก

2.4.3 คุณภาพการจัดการความเสี่ยง (quality of risk management : QRM)

การประเมินคุณภาพการจัดการความเสี่ยง แบ่งการประเมินตามระดับการควบคุมดูแล เป็น 2 ระดับ คือ

1. **ระดับการปฏิบัติงานประจำวัน (operational management : OM)** เป็น day to day operation ที่เกี่ยวข้องกับพนักงาน นโยบาย กระบวนการทำงาน วิธีปฏิบัติงาน และเครื่องมือ ต่าง ๆ ถือเป็น “แนวป้องกันความเสี่ยงชั้นแรก (first line of defense)” และ

2. **ระดับควบคุมดูแล (oversight function : OF)** เป็นหน่วยงานหรือผู้ที่มีความเป็น อิสระ ไม่มีหน้าที่รับผิดชอบการปฏิบัติงานประจำวันทำหน้าที่ควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของ OM และ การดำเนินงานของ สง. ซึ่งประกอบด้วย (1) คณะกรรมการสถาบันการเงิน (board) (2) ผู้บริหารระดับสูง (senior management) (3) การบริหารความเสี่ยง (risk management) (4) การกำกับปฏิบัติตาม กฎเกณฑ์ (compliance) (5) การสอบทานสินเชื่อ (credit review) (6) การตรวจสอบภายใน (internal audit) และ (7) การจัดทำข้อมูลและรายงานทางการเงิน (financial analysis)

2.5 การให้บริการแก่ลูกค้าอย่างเป็นธรรม (market conduct)

ความเสี่ยงที่เกิดจากการให้บริการทางการเงินแก่ลูกค้าในลักษณะที่ไม่เป็นธรรม อันอาจกระทบต่อภาพลักษณ์และชื่อเสียงของ สง. ได้ สง. จึงต้องดูแลให้ลูกค้าและประชาชนได้รับความเป็นธรรมในการใช้บริการทางการเงิน โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของลูกค้าเป็นสำคัญ และให้ข้อมูลที่เพียงพอเพื่อให้ผู้ใช้บริการสามารถตัดสินใจเลือกใช้บริการทางการเงินได้อย่างถูกต้อง รวมทั้งมีระบบที่เหมาะสมที่ช่วยดูแลเมื่อลูกค้ามีคำถามหรือเรื่องร้องเรียนจากการใช้บริการ

การประเมินด้าน market conduct จะประเมินความเสี่ยงที่มีอยู่ (inherent risk : IR) ของผลิตภัณฑ์หรือบริการแก่ลูกค้ารายย่อย รวมทั้งคุณภาพการจัดการความเสี่ยง (quality of risk management : QRM) เพื่อให้ทราบความเสี่ยงสุทธิ (net risk) และแนวโน้มความเสี่ยงของแต่ละผลิตภัณฑ์

2.5.1 การประเมินความเสี่ยงที่มีอยู่ (inherent risk)

การประเมินความเสี่ยงที่มีอยู่ในธุรกรรมที่สำคัญด้าน market conduct ที่อาจก่อให้เกิดการให้บริการที่ไม่เป็นธรรมแก่ลูกค้า โดยความเสี่ยงดังกล่าวสามารถส่งผลกระทบต่อชื่อเสียงของ สง. ผู้ให้บริการ ปัจจัยที่ใช้ในการประเมินความเสี่ยงที่มีอยู่ ได้แก่ (1) ลักษณะของผลิตภัณฑ์ (2) ลูกค้ากลุ่มเป้าหมาย (3) ผลตอบแทน / เป้าการขาย (4) ช่องทางการขาย และ (5) โอกาสและขนาดของความเสียหายที่จะเกิดขึ้นต่อลูกค้า (หากเกิดปัญหาการขายที่ผิดพลาด)

2.5.2 การประเมิน QRM ที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการแก่ลูกค้า

เป็นการประเมินระบบการบริหารจัดการความเสี่ยง 9 ระบบ ได้แก่ (1) วัฒนธรรมองค์กรและบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ และผู้บริหารระดับสูง (2) การพัฒนาผลิตภัณฑ์และการจัดกลุ่มลูกค้า (3) การจ่ายค่าตอบแทน (4) กระบวนการขาย (5) การสื่อสารและการให้ความรู้แก่พนักงาน (6) การดูแลข้อมูลของลูกค้า (7) การแก้ไขปัญหาและจัดการเรื่องร้องเรียน (8) การควบคุม กำกับ และตรวจสอบ และ (9) การปฏิบัติงานและแผนรองรับการปฏิบัติงาน รายละเอียดตามประกาศ ธปท. ที่ สกส2. 4/2563 เรื่องการบริหารจัดการด้านการให้บริการแก่ลูกค้าอย่างเป็นธรรม (market conduct)

2.5.3 ความเสี่ยงสุทธิ (net risk)

net risk ของแต่ละผลิตภัณฑ์เป็นความเสี่ยงที่คงเหลืออยู่หลังจากพิจารณา QRM ของผลิตภัณฑ์นั้น ๆ แล้ว หลังจากนั้น จึงนำผลรวมของ net risk ทุกผลิตภัณฑ์มาประเมินภาพรวมด้านการให้บริการแก่ลูกค้าอย่างเป็นธรรมของ สง.